

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย
โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาล
ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
STRENGTHENING THE PARTICIPATORY POLITICAL CULTURE IN DEMOCRATIC
REGIME BY APPLYING BUDDHADHAMMA OF THE PEOPLE IN LAI HIN
SUBDISTRICT MUNICIPALITY IN KO KHA DISTRICT
IN LAMPANG PROVINCE

ธรรมรักษ์ เชียงพรหม*, พระครูศรีปวรบัณฑิต (บวรวิทย์ आयुมน), ยุทธนา ปราณีต

Thammarak Chiengprom*, Phrakrusripavornbandhit (Bovornvit Aryumun), Yuttana Praneet

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding Author E-mail: dhammarak001@gmail.com

Received January 30, 2026; Revised March 24, 2026; Accepted April 9, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน และ 3. นำเสนอการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้การแจกแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.889 ประชากร คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน จำนวน 4,462 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 368 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันน้อย ($R = 0.267^{**}$) และ 3. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน พบว่า 3.1 การรวมตัวปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ 3.2 การมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3.3 การส่งเสริมกฎหมายหรือระเบียบชุมชนที่ชอบธรรม 3.4 การให้เกียรติรับฟังประสบการณ์และเน้นบทบาทของผู้สูงอายุในชุมชน 3.5 การส่งเสริมบทบาทของกลุ่มสตรีในชุมชน 3.6 การให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างค่านิยมทางการเมือง และ 3.7 การสร้างกลไกการคัดเลือกและสนับสนุนคนดี

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม, ประชาธิปไตย, อปริหานิยธรรม

Abstract

This research article aimed to: 1. study the level of participatory political culture in a democratic system among the people in Lai Hin Subdistrict Municipality, 2. study the relationship between the principles of Aparihaniyadhamma and participatory political culture in a democratic system among the people in Lai Hin Subdistrict Municipality, and 3. Propose the enhancement of participatory political culture in a democratic system through the application of Buddhist principles among the people in Lai Hin Subdistrict Municipality. This research employed a mixed-method approach. The quantitative research used questionnaires with a reliability value of 0.889. The population consisted of 4,462 eligible voters in Lai Hin Subdistrict Municipality, and a sample of 368 respondents was obtained. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient with statistical significance at the 0.05 level. The qualitative research used in-depth interviews with 10 key informants (monks or persons), and data were analyzed using descriptive content analysis.

The research results found that 1. the level of participatory political culture in a democratic system among the people in Lai Hin Subdistrict Municipality was overall at a moderate level ($\bar{X} = 3.47$); 2. the relationship between the principles of Aparihaniyadhamma and participatory political culture in a democratic system among the people in Lai Hin Subdistrict Municipality was overall at a low level ($R = 0.267^{**}$); and 3. the enhancement of participatory political culture in a democratic system through the application of Buddhist principles among the people in Lai Hin Subdistrict Municipality consisted of: 3.1 regular assembly for consultation, 3.2 having common goals for the public benefit, 3.3 promoting legitimate laws or community regulations, 3.4 giving respect to and listening to experience, with emphasis on the roles of the elderly in the community, 3.5 promoting the roles of women's groups in the community, 3.6 using the community as a learning source to build political values, and 3.7 creating mechanisms for selecting and supporting good people.

Keywords: Participatory Political Culture, Democracy, Aparihaniyadhamma

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้คำว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนกลายเป็นความจริง ไม่ใช่เพียงแค่ทฤษฎีในตำรา เพราะการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากนัก แสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้นว่า มีลักษณะอย่างไร ซึ่งประชาชนในประเทศยึดถือร่วมกัน หากแต่วัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบใดได้กลายเป็นหลักที่มีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ ก็ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของการเมืองการปกครองของประเทศนั้น (บุญศรี ยี่หะ, 2552) ความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยไม่ใช่เพียงแค่การไปเลือกตั้งแล้วจบไป แต่คือการที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศผ่านกลไกต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ หรือให้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรงและการกระทำของรัฐบาลทุกอย่างต้องรับผิดชอบต่อประชาชน

(อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2543) วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา

เทศบาลตำบลไหล่หิน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง มีจำนวน 6 หมู่บ้าน โดยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่เทศบาลตำบลไหล่หิน คือ การที่ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น โดยการรณรงค์ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกระดับ และการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเทศบาล แต่ก็ยังพบเจอปัญหา คือ ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง การมีส่วนร่วมขาดความต่อเนื่องและไม่เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และระบบเครือข่ายหรือกลุ่มทางสังคมยังคงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน (เทศบาลตำบลไหล่หิน, 2567)

การใช้หลักธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่น่าคุณค่าทางจริยธรรมและศีลธรรมเข้ามาช่วย เป็นการสร้างอุปนิสัยทางประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน แนวทางสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ สันติ และมีคุณธรรม ซึ่งการเมืองที่มีส่วนร่วมต้องอาศัยความซื่อสัตย์และโปร่งใสในการปฏิบัติ การเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ต้องใช้หลักการของประชาธิปไตย หลักธรรมแห่งอภิธานิธรรม 7 คือ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ สักการะ เคารพ นบถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย ไม่ข่มขืนบังคับปกครองสตรีทั้งหลาย สักการะ เคารพนบถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย และ การอารักขา ค้มครอง ป้องกันธรรม แก่นักบวช (พระราชนิพนธ์ (ระบอบ ฐตญาณ), 2535)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ที่ทำให้เห็นสถานการณ์ของวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นอยู่ เพื่อประโยชน์ในการเกิดความเข้มแข็งในชุมชน ผ่านการวิเคราะห์ว่า ทำอย่างไรให้คนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของประเทศและท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในพื้นที่ของเทศบาลตำบลไหล่หิน ด้วยการนำหลักอภิธานิธรรมมาช่วยสนับสนุนให้เกิดการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ดีขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง จำนวน 4,462 คน (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดลำปาง, 2568)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลักการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน 2. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และ 4. กลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้กำหนดไว้แบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60–1.00 และการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.889

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยวิธีการตามขั้นตอน เริ่มจากการขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาเครื่องมือการวิจัย สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ขั้นตอนในการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ถึงเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยนัดวัน เวลา และสถานที่ แล้วทำการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาแยกประเด็นและเรียบเรียงให้เหมาะสม โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.54	0.85	มาก
2. ด้านกิจกรรมรณรงค์หาเสียง	3.20	0.76	ปานกลาง
3. ด้านการติดต่อขั้นต้นของพลเมือง	3.60	0.85	มาก
4. ด้านกิจกรรมที่ร่วมมือกัน	3.54	0.74	มาก
ภาพรวม	3.47	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.46) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการติดต่อขั้นต้นของพลเมือง ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.85) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.85) ด้านกิจกรรมที่ร่วมมือกัน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.74) ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านกิจกรรมรณรงค์หาเสียง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง พบว่า

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				
ตัวแปรอิสระ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
X1	0.114*	0.227**	0.055	0.314**	0.301**
X2	0.130*	0.131**	0.252**	0.092	0.270**
X3	0.254**	0.036	0.141**	0.004	0.200**
X4	0.235**	0.000	0.122*	-0.004	0.164**
X5	0.028	-0.004	-0.082	0.277**	0.087
X6	0.185**	-0.071	0.149**	0.045	0.144**
X7	0.196**	-0.077	-0.204**	0.021	-0.027
X	0.265**	0.059	0.103*	0.173**	0.267**

*หมายเหตุ : หลักการบริหารนิยธรรม (X), ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิย (X1), ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (X2), ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (X3), ด้านสักการะ เคารพ นบถื้อ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (X4), ด้านไม่ข่มขืน บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย (X5), ด้านสักการะ เคารพนบถื้อ บูชาต่อปูชนียสถาน

ทั้งหลาย (X6), ด้านการอารักขา คุ่มครอง ป้องกันธรรมแก่นักบวช (X7), วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Y), ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Y1), ด้านกิจกรรมรณรงค์หาเสียง (Y2), ด้านการติดต่อขั้นต้นของพลเมือง (Y3), ด้านกิจกรรมที่ร่วมมือกัน (Y4)

จากตารางที่ 2 หลักการบริหารนิยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ในระดับน้อย ($R = 0.267^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย ได้แก่ ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($R = 0.301^{**}$) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ($R = 0.270^{**}$) และด้านที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมาก ได้แก่ ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ ($R = 0.200^{**}$) ด้านสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย ($R = 0.164^{**}$) ด้านสักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย ($R = 0.144^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านไม่เข้มขึ้น บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย ($R = 0.087$) และด้านการอารักขา คุ่มครอง ป้องกันธรรมแก่นักบวช ($R = -0.027$) เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง พบว่า 1. ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ด้วยการรวมตัวปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม และการใช้เทคโนโลยีสร้างความสะดวกในการประชุมออนไลน์ 2. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ด้วยการมีเป้าหมายร่วมกันทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การเคารพที่ประชุมและผู้เข้าร่วมประชุม และการสร้างบรรยากาศที่มีการยอมรับร่วมกันอย่างสามัคคี 3. ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ ด้วยการส่งเสริมกฎหมายหรือระเบียบชุมชนที่ชอบธรรม การไม่สร้างข้อขัดแย้งที่ขัดต่อกฎเกณฑ์เดิมที่ดีอยู่แล้ว และการกำหนดกฎระเบียบในชุมชนที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย 4. ด้านสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย ด้วยการให้เกียรติรับฟังประสบการณ์ของผู้สูงอายุในชุมชน การเน้นบทบาทให้ผู้ใหญ่ในชุมชนได้เป็นแบบอย่างที่ดีและการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ในชุมชนด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน 5. ด้านไม่เข้มขึ้น บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย ด้วยการให้เกียรติและไม่ละเมิดสิทธิสตรี การส่งเสริมบทบาทของกลุ่มสตรีในชุมชน และการพัฒนาศักยภาพของสตรีในการเป็นผู้นำชุมชน 6. ด้านสักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย ด้วยการสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและหวงแหนชุมชน การให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างค่านิยมทางการเมือง และการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อบทบาทของชุมชน และ 7. ด้านการอารักขา คุ่มครอง ป้องกันธรรมแก่นักบวช ด้วยการสร้างกลไกการคัดเลือกและสนับสนุนคนดีให้เป็นผู้นำ การปกป้องและคุ้มครองผู้ที่ทำงานเพื่อส่วนรวม และการให้คุณค่ากับคนดีมีคุณธรรมในการเป็นแบบอย่าง

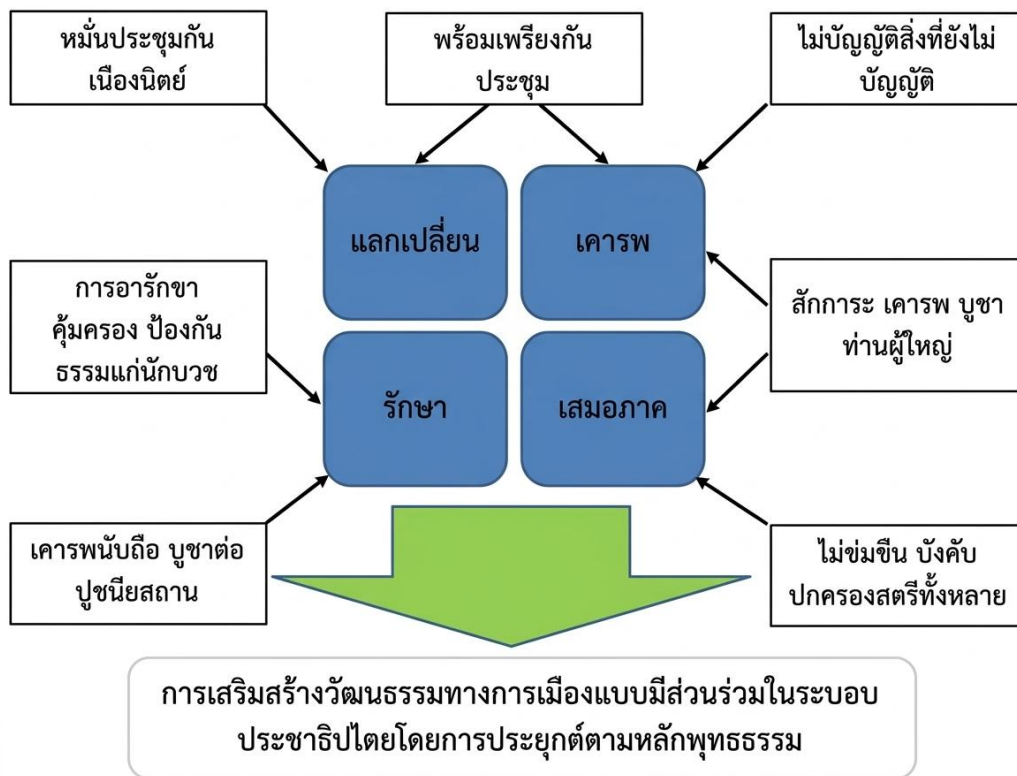
อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง พบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.46) สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรกร ละออศรี (2564) ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 1. การส่งเสริมหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 1.00) 2. การส่งเสริมหลักสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.88) และ 3. การส่งเสริมหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.86)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง พบว่า หลักการบริหารนิยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ในระดับน้อย ($R = 0.267^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉราวรรณ ไชยะเขียว (2566) ผลการวิจัยพบว่า ด้านทัศนคติทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองมีความสำคัญต่อการผลักดันและเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง มุ่งเน้นให้ประชาชนยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน แม้จะมีความคิดเห็นหรือจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกันก็ตาม ควบคู่ไปกับการรู้จักประนีประนอม ลดความขัดแย้ง และสร้างความรู้สึกร่วมกันดีต่อกันในสังคม อันเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาความรู้และความเข้าใจทางพระพุทธศาสนา สามารถช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อสังคมและการเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพกฎกติกาของสังคม และพร้อมเปิดพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

3. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง พบว่า 1. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ด้วยการรวมตัวปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ 2. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ด้วยการมีเป้าหมายร่วมกันทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการเคารพที่ประชุมและผู้เข้าร่วมประชุม 3. ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ ด้วยการส่งเสริมกฎหมายหรือระเบียบชุมชนที่ชอบธรรม 4. ด้านสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย ด้วยการให้เกียรติรับฟังประสบการณ์ของผู้สูงอายุในชุมชน 5. ด้านไม่ข่มขืน บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย ด้วยการให้เกียรติและไม่ละเมิดสิทธิสตรี และการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มสตรีในชุมชน 6. ด้านสักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย ด้วยการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของและหวงแหนชุมชน 7. ด้านการอารักขา ค้ำครอง ป้องกันธรรมแก่นักบวช ด้วยการสร้างกลไกการคัดเลือกและสนับสนุนคนดีให้เป็นผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของกำพล ศรีโท (2566) ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 มีลักษณะดังนี้ 1. ด้านรักสันติภาพ ชัดเจนจิตใจอยู่เสมอ ได้แก่ การรู้จักขัดเกลาจิตใจ ให้รักความสงบ 2. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ได้แก่ ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย การตรงต่อเวลา 3. ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ได้แก่ การเคารพกติกา กฎเกณฑ์ทางสังคม และเคารพต่อกฎหมาย 4. ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดีและปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี ได้แก่ การส่งเสริมคนดีให้ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 5. ด้านไม่ลู่แก่อำนาจความอยากความเห็นแก่ตัว ได้แก่ ผู้นำหรือผู้ที่มีอำนาจต้องปฏิบัติตนให้ถ้าเป็นแบบอย่างที่ดี และ 6. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้แก่ การเคารพนับถือผู้ใหญ่จะต้องกระทำด้วยความนอบน้อม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยซึ่งได้สังเคราะห์ส่วนสำคัญที่เป็นองค์ความรู้เฉพาะจากการวิจัยดังนี้

แลกเปลี่ยน การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนนั้น หัวใจสำคัญคือ การแลกเปลี่ยนที่เปิดกว้างและสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนนี้ไม่ใช่แค่การสื่อสารทางเดียว ซึ่งได้นำหลักอภิธานิธรรมมาใช้สนับสนุนด้วยหลักหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ และพร้อมเพรียงกันประชุมเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องอันนำไปสู่การเกิดความรู้และความเข้าใจทางการเมือง

เคารพ การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนนั้น การเคารพเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้การมีส่วนร่วมนั้นมีความหมายและยั่งยืน ซึ่งได้นำหลักอภิธานิธรรมมาใช้สนับสนุนด้วยหลักไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ สักการะเคารพบูชาท่านผู้ใหญ่ และไม่ข่มขืน บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย เพื่อให้เกิดการยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

เสมอภาค การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ความเสมอภาค ซึ่งได้นำหลักอภิธานิธรรมมาใช้สนับสนุนด้วยหลักสักการะ เคารพ บูชาท่านผู้ใหญ่และไม่ข่มขืน บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย การบรรลุซึ่งความเสมอภาคอย่างแท้จริงในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเข้มแข็งและยั่งยืน

รักษา นอกจากการส่งเสริมสิทธิและโอกาสแล้ว การรักษาคนดีและสถานที่สำคัญก็เป็นรากฐานที่ไม่อาจละเลยได้ ซึ่งได้นำหลักการบริหารนิยธรรมมาใช้สนับสนุนด้วยหลักเคารพนับถือบูชาต่อปูชนียสถานและการอารักขา ค้ำครอง ป้องกันธรรมแก่นักบวช การรักษาคนดีและสถานที่สำคัญให้คงอยู่และมีบทบาทในสังคมประชาธิปไตย เมื่อคนดีได้รับการส่งเสริมและปกป้อง และสถานที่สำคัญได้รับการดูแลรักษาอย่างดี

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้ประชาชนในการปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์ตรงไปตรงมาโดยการจัดให้มีมธรรมะหรือจริยธรรมคุณธรรม
2. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้
3. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรสนับสนุนให้มีการจัดเผยแพร่การประชุมสภาเทศบาลและการประชุมกิจการต่าง ๆ เพื่อความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรส่งเสริมให้เกิดความรู้ในการเคารพสถานที่ที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเหมาะสม
5. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรส่งเสริมความรู้ในการเข้าร่วมการเมืองอย่างสร้างสรรค์ และอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับ
6. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความเข้าใจในหลักประชาธิปไตยให้กับคนรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรมีการจัดให้มีมธรรมะหรือจริยธรรมคุณธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้ประชาชนในการปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา
2. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้
3. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในการเข้าถึงเวทีสาธารณะผ่านการเผยแพร่การประชุมต่าง ๆ ของเทศบาล
4. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรจัดทำข้อมูลชุมชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ในการเคารพสถานที่ที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเหมาะสม
5. เทศบาลบาลตำบลไหล่นิควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และอยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับถือเป็นส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
3. ควรศึกษาหลักพุทธธรรมอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

- กำพล ศรีโท. (2566). รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดนนทบุรี (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิตรกร ละอศรี. (2564). การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองไธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลไหลหิน. (2567). นโยบาย 4 ปี เทศบาลตำบลไหลหิน คำแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีตำบลไหลหิน นายมงคล แผ่นคำ แถลงต่อสภาเทศบาลตำบลไหลหิน วันที่ 12 พฤษภาคม 2564. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/j7Q8d>.
- บุษอริ ยีหะ. (2552). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์. สงขลา: พิมพ์ลักษณ์.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐตญาโณ). (2535). ธรรมาธิปไตย. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดลำปาง. (2568). ประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2568 จาก <https://www.ect.go.th/Lampang/>.
- อมร รักษาสัตย์ และคณะ. (2543). ประชาธิปไตย อุดมการณ์หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉราวรรณ ไชยะเขียว. (2566). การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในจังหวัดนครสวรรค์ (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). Statistics : An Introductory Analysis (3rd ed.). New York: Harper and Row.